ชื่อเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ ความคาดหวังและการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับบริการปฐมภูมิของผู้ปฏิบัติงานเวชปฏิบัติ

ชื่อผู้วิจัย ดร. พิมพิมล วงศ์ไชยา พินทอง ปินใจ พรพิมล อรุณรุ่งโรจน์ และสิริสุดา เตชะวิเศษ

พยาบาลวิชาชีพ คือบุคลากรที่มีความรู้พื้นฐานด้านโรคการรักษาและทักษะที่จำเป็นในการดูแลผู้ที่เจ็บป่วยทางกาย จึงมีการขยายบทบาทของพยาบาลเพื่อตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งที่ผ่านมานั้นความสามารถทางการพยาบาลโดยทั่วไปแม้ว่าจะสามารถเสริมสร้างการดูแลตนเองให้แก่ผู้รับบริการได้ แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างมากมายและทันท่วงที สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้พยาบาลได้ให้มีความรู้มากขึ้น และขยายบทบาทด้วยการใช้ความรู้ทางการพยาบาลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการ แสดงทักษะการพยาบาลขั้นสูงและพัฒนาประสิทธิภาพระบบบริการพยาบาลให้มากที่สุด โดยเฉพาะบทบาทเชิงเวชปฏิบัติที่ต้องพัฒนาการใช้ความเชี่ยวชาญทางคลีนิคในการปฏิบัติพยาบาลขั้นสูง ประยุกต์ความรู้ของศาสตร์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการ (สำนักงานโครงการปฏิรูประบบบริการสาธารณสุข 2545) ได้มีการกำหนดให้พยาบาลสามารถให้การรักษาโรคเบื้องต้นได้ โดยจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรพยาบาลเวชปฏิบัติที่มีระยะเวลาการอบรมตั้งแต่ 4 เดือนขึ้นไป อย่างไรก็ตามมีพยาบาลจำนวนหนึ่งที่ทำงานในสถานบริการปฐมภูมิที่ยังไม่ผ่านการฝึกอบรมเฉพาะทาง สำหรับเจ้าหน้าสารณสุขถึงแม้จะไม่มาหน้าที่ตามกฎหมายในการรักษาเบื้องต้น แต่ในทางปฏิบัติอาจสามารถปฏิบัติได้โดยการได้รับมอบหมายและรับรองจากสาธารณสุขจังหวัด เนื่องจากความจำเป็น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ผ่านการอบรม และมีประสบการณ์ทำการรักษาเบื้องต้นจึงมีอยู่จำนวนหนึ่งที่สามารถให้การรักษาเบื้องต้นได้ ถ้าในสถานพยาบาลไม่มีพยาบาลประจำอยู่ โดยที่บุคลากรเหล่านี้จะได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของบริการ

ในสถานการณ์ที่มีการให้บริการเวชปฏิบัติในระดับปฐมภูมิดูเหมือนว่าจะยังไม่พร้อมเนื่องจากการข้อจำกัดด้านบุคลากร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาว่า สภาพการทำงานของผู้ที่ปฏิบัติงานเวชปฏิบัตินั้น ทั้งที่เป็นพยาบาลพยาบาลวิชาชีพ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เป็นอย่างไร โดยสำรวจความรู้และทัศนคติต่อการทำงานด้านเวชปฏิบัติ รวมทั้งศึกษาความสอดคล้องของความคาดหวังในการทำงานและการปฏิบัติงานจริง และปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

ทั้งนี้เนื่องจาก ความรู้เป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน มีองค์ประกอบหลายประการที่มีผลต่อความคงอยู่ของความรู้ ตัวอย่างเช่น ระยะเวลา ความถี่ของการใช้ความรู้ ความรู้ที่พยาบาลเวชปฏิบัติได้รับจากการอบรม บางส่วนอาจได้นำไปใช้ในการทำงานจริง บางส่วนอาจมีโอกาสใช้น้อย บางส่วนจึงขาดหายไป จึงควรมีการติดตามประเมินความรู้เป็นระยะๆ นอกจากนี้เพื่อติดตามความก้าวหน้าของโรคและการรักษา ซึ่งมีการพัฒนาตามการเปลี่ยนแปลงของโรคและเทคโนโลยี

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี

ต่างๆทำให้บางครั้งการทำหน้าที่ของพยาบาลด้านการรักษายังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพตามความคาดหวัง

ข้อค้นพบ

ความรู้หลังการอบรมเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนอบรม และไม่มีความแตกต่างกันของคะแนนความรู้หลังการอบรมระหว่างกลุ่มที่เคยอบรมเวชปฏิบัติและกลุ่มที่ไม่เคยอบรมเวชปฏิบัติ สำหรับคะแนนทัศนคติพบว่า ผู้เข้าอบรมมีคะแนนทัศนคติอยู่ในระดับดี และผู้ที่เคยอบรมเวชปฏิบัติมาก่อนมีทัศนคติที่ดีกว่าผู้ที่ไม่เคยอบรม นอกจากนี้พบว่าคะแนนความคาดหวังต่อบทบาทในงานเวชปฏิบัติสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการปฏิบัติงานจริง และพบความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างความคาดหวังต่อต่อบทบาทในงานเวชปฏิบัติ กับการปฏิบัติจริง และพบความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานจริงกับทัศนคติต่อการปฏิบัติงานเวชปฏิบัติ

ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านการใช้ยาทานการตรวจรักษา ด้านการติดตามเยี่ยมผู้ป่วย และด้านการส่งต่อผู้ป่วย

ด้านการใช้ยา

พบว่าปัญหาสำคัญคือ ขาดความรู้เรื่องยา การออกฤทธิ์ ผลข้างเคียงของยา ขนาดยา การคำนวณยา ไม่มั่นใจในการให้ยาในเด็ก โดยเฉพาะในเด็ก และหญิงตั้งครรภ์ นอกจากนี้เป็นปัญหาในเรื่องของการบริหารจัดการ เช่น ยามีน้อย ไม่เพียงพอ ไม่ครอบคลุม ยาที่ใช้รักษาโรคบางอย่างเกินขอบเขตหน้าที่ของผู้ให้การรักษา ผู้ป่วยที่ถูกส่งต่อมาจากโรงพยาบาล ได้รับยารักษาที่ไม่มีในสถานบริการ

ด้านการตรวจรักษา

มีปัญหาอยู่สามประเด็นหลัก คือ เกี่ยวกับเครื่องมือ และอุปกรณ์ ความรู้และความมั่นใจของผู้ให้บริการ และความสมดุลของสัดส่วนของบุคลากรและผู้รับบริการ มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการตรวจไม่เพียงพอ บางอย่างต้องอาศัยการตรวจทางห้องปฏิบัติกาประกอบ แต่ทำไม่ได้ ผู้รับบริการมาก ให้บริการได้ไม่ดี ไม่ครบถ้วน ไม่สามารถตรวจอย่างละเอียดได้ ไม่มั่นใจในการตรวจร่างกาย

ด้านการติดตามเยี่ยมผู้ป่วย

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการติดตามเยี่ยมที่พบบ่อยคือ คือการมีภาระงานมาก และกำลังคนน้อย ทำให้สามารถติดตามเยี่ยมผู้ป่วยได้ทั่วถึง ปัญหาพื้นที่ดูแลที่กว้าง ทำให้การคมนาคมไม่สะดวก บางพื้นที่มีปัญหาการสื่อสารกับผู้รับบริการที่เป็นชนเผ่า

ด้านการส่งต่อผู้ป่วย

ปัญหาที่มีผู้กล่าวถึงบ่อยที่สุดคือ ยานพาหนะและอุปกรณ์ฉุกเฉินที่จะใช้ระหว่างการส่งต่อบางแห่งมีเลย บางแห่งมีแต่ไม่พร้อมใช้ ที่พบรองลงมาคือ ปัญหาการติดต่อสื่อสารกับแพทย์และ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา

โรงพยาบาล และปัญหาระเบียบขั้นตอนการส่งต่อผู้ป่วยที่ต้องเป็นลำดับ ทำให้การส่งต่อผู้ป่วยที่มีความจำเป็นไปมีความล่าช้า

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เวชปฏิบัติได้รับการอบรมให้ทั่วถึง และมีการอบรมเพื่อฟื้นฟูความรู้เป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจ และไม่เครียดในการปฏิบัติหน้าที่ และจัดให้มีจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับสัดส่วนของผู้รับบริการ
2. ควรมีการพัฒนารูปแบบการเป็นพี่เลี้ยง หรือการให้การปรึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยเหลือผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจ และพัฒนาคุณภาพของบริการ
3. ควรมีการทบทวนระบบการส่งต่อระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีความสะดวกรวดเร็วต่อผู้รับบริการและผู้ให้บริการ ให้ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละแห่ง

   ควรมีการสนับสนุนการทำงาน โดยการสนับสนุนด้านเวชภัณฑ์ อุปกรณ์เครื่องมือที่มีความจำเป็นแก่หน่วยให้บริการอย่างเพียงพอ เพื่อสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่สามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
พะเยา
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี
พะเยา